Kenesei István

Egyetemek a Rendszerben – Tanév végi színes hírek

PUBLICISZTIKA - LX. évfolyam, 25. szám, 2016. június 24.

Egyre jobban terjed a „biztonságos helyek” kialakításának a mozgalma is, vagyis annak érvényre juttatása, hogy ha valamely vélemény nem tetszik, annak a képviselőjét ne engedjék be a kampuszra. Sőt ha például csak egy fintorral vagy fejrázással reagál valaki egy többek által pozitívnak tartott álláspontra, akkor az illetőt kivezetik a teremből.

A magyar nyelvben köztudottan nincsen szenvedő mód vagy szenvedő ragozás. Nyilván ezt kárpótlandó van sok intézményünk olyan helyzetben, hogy nyugodtan alkalmazhatnák magukra e nyelvtani terminust. E hasábokon már többször hivatkoztam (egyébként az oktatás egészét sújtó) elvonásokat igazoló statisztikákra, az autonómia csorbítására, a nemzetközi rangsorokban látható elszomorító helyünkre, a rektorok „kézből etetésére”, a megalapozatlan támogatási különbségekre az intézmények között, és még annyi mindenre.

Mielőtt azonban újabb szenvedéseinket sorolnám, ismerjük el a pozitív kezdeményeket, azt a keveset, amely valóban előremutató. A doktori képzés magasabb finanszírozással járó átalakítása és az ösztöndíjak jelentős megemelése is közéjük tartozik, minden általa okozott probléma ellenére. Mert nemcsak az oktatói bérek miatt jelentkeztek komoly feszültségek, hanem abból eredően is, hogy a doktori képzésben jelenleg tanuló diákok ösztöndíja jóval kevesebb, nagyjából 100 eFt/hó, az újak 140, illetve két év után 180 eFt/hó keresetével szemben, nem említve a 400 000 forintnyi „végzési jutalmat”. Éppen ezért lehet üdvözölni az oktatási kormányzat új kiválósági ösztöndíjrendszerét, amely lehetőséget ad arra, hogy a régi ösztöndíjat kapó legjobbak jövedelme ne csak megközelítse, hanem túl is szárnyalja az új hallgatók ösztöndíját. Sőt ugyanebben a konstrukcióban már pre- és posztdoktori ösztöndíjakra is van lehetőség, tehát a frissen fokozatot szerzettek, ha nyernek a pályázatukkal, gond nélkül folytathatják doktoranduszként elkezdett kutatásaikat.

Van, amikor az is jó hír, ha nem történik semmi. A múltkori írásomban (*Az egyetem csendes..., ÉS,* 2016/18., máj. 6.) említett egyéves „könnyített” sportdoktori bevezetését célzó rektori javaslatra, amelyet egyébként a nagy egyetemek megdöbbenésére a Magyar Rektori Konferencia egyik munkacsoportja melegen támogatott, Ikotity István LMP-s képviselő rákérdezett az Országgyűlésben, és a minisztérium államtitkára pár napja azt válaszolta, hogy nem kívánnak változtatni a frissen bevezetett négyéves doktori képzésen a Testnevelési Egyetemen (TE) sem. Persze az is lehet, hogy a végén nem az EMMI mondja ki az utolsó szót...

Autonómiafutam

A felsőoktatás és a közoktatás egy kézbe kerülése, vagyis az egységes oktatásügyi „tárca” is reményeket adhatna a pozitív változásokra, de a mindenható állami tulajdonnak és működtetésnek lényegében az egyházin kívül szinte az összes oktatási szervezetre való kiterjesztése a szocializmus már túlhaladottnak gondolt rendszerét idézi vissza annak egyentankönyveivel és a kerületi vagy városi tanácsok oktatási osztályának pártszerű tanfelügyeletével együtt. (Nem beszélve a mostani egyentankönyvek színvonaláról...)

A felsőoktatást máshogy próbálják a központi irányítás medrébe kényszeríteni. Emlékezetes volt a 2013-as

debreceni rektorválasztás váratlan végeredménye, amikor is a szenátus által megszavazott sorrendet az (akkori) államtitkár és a (mostani) miniszter megváltoztatta, és a kisebbség által támogatott jelöltet nevezte ki az államfő. Ez volt az első nyilvánvaló jele annak, hogy az egyetemi autonómia általában, és különösen a szenátus eladdig soha még nem kontrázott rektorválasztási joga nem érinthetetlen tabu az orwelli nevű „Nemzeti Együttműködés Rendszere" számára.

A Kaposvári Egyetemen a művészeti képzésben bevezetett DLA-fokozat nélkül nemcsak Vidnyánszky Attila lett a színházi oktatás vezetője és egyben rektorhelyettes, hanem Eperjes Károly is professzor – a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB) tiltakozása ellenére. Igaz, a minisztériumnak ilyen ügyekben joga van felülbírálni a MAB-ot, jóllehet a törvényben rögzített kötelessége ellenére tényszerűen sohasem indokolja meg döntését.

Tavaly nyári írásomban (*Puszta ország, ÉS,* 2015/28., júl. 10.) megemlítettem, hogy a Pannon Egyetem egyik kara feltehetőleg a hivatali ideje végén járó rektor kezdeményezésére, de a szenátus tudta nélkül és annak megrökönyödésére Veszprémben maradva (!) csatlakozna a katolikus egyetem hasonló profilú budapesti karához. Az ezzel kiváltott botrány a minisztérium hajthatatlansága miatt azután elcsendesedett, a Pázmánynak a szándékolt tranzakcióban érintett kara azonban saját (egyelőre csak megbízott) dékánjaként nemrég váratlanul megkapta a korábbi veszprémi rektort, aki ezelőtt még tett egy rövid kitérőt a másfél éve alakult hosszú nevű kutatási és innovációs hivatal elnökhelyettesének pozíciójában. Így legalább valaki Veszprémből mégis egyesült a célba vett karral…

A katolikus egyetem említett kara valóban kiváló: annyira, hogy a három éve megújított minősítési programban a „kutató kar" címet nyerte el. Csak félig nyilvános azonban még az a friss hír, hogy a hat éve elindított kutatóegyetemi program véget ért. Eredetileg az volt a szándék, hogy a meghatározott szempontok alapján kiválasztott legjobb intézményeket kiemelt támogatásban részesítsék. A hat „nyertes" (nem sorrendben) az ELTE, a BME, a Semmelweis, valamint a debreceni, a pécsi és a szegedi egyetem lett, az előbb szóba hozott informatikai kar mellett. De a többletpénzt nem az állami költségvetésből, hanem az EU átutalásaiból fedezték. Most az Országos Doktori Tanács egy szűkszavú közleményéből derült ki, hogy a kutatóegyetemi cím 2017-től megszűnik.

Igaz, ez összhangban van a Felsőoktatási stratégia céljaival, melyek szerint „egy-egy nemzetközileg kiemelt kutatási-képzési terület, és az ehhez kapcsolódó szervezeti egységek (nem pedig a teljes intézmény) kapnak minősítést és céltámogatást (…) és esetenként az alkalmazott tudományok egyetemei is esélyesek lehetnek egy-egy ilyen kiválósági központ indítására". Lefordítom: már eszünk ágában sincsen versenyképes egyetemeket kialakítani, illetve rájuk bízni, hogy házon belül autonóm módon ők osszák el a pluszpénzeket, viszont a kedvenc új intézményeinket mindenképpen helyzetbe fogjuk hozni. Mellesleg az EU-pénzek sem csurognak már az év eleje óta…

A TE élére kinevezett díszdoktorról többször is megemlékeztem, a Corvinus már megszavazott és kinevezésére váró rektoráról még nem. Lánczi András beiktatása ellen senkinek nem lehet formális kifogása: PhD-fokozattal bíró egyetemi tanár, a szenátus elsöprő többséggel állt mellé, hiszen – bár korábban szóba kerültek más esélyesek, illetve jelentkezők is – végül egyetlen jelölt volt, és talán még örültek is, hogy lesz esély nagyobb kormányzati támogatásra, amint azt az egyetem egy korábbi rektora egy interjúban kifejtette.

Csak éppen azt felejtette el, hogy saját egyeteme is aláírta az „Egyetemek Magna Chartáját", amelyben az Alapelvek 1. pontja így szól: „A földrajzi helyzetből és a történelmi hagyományokból fakadóan különbözőképpen megszervezett társadalmakon belül az egyetem autonóm intézmény, amely a tudományos kutatásban és az oktatásban hozza létre, értékeli és adja át a kultúra értékeit. Hogy kielégíthesse a kor szükségleteit, kutatási és oktatási tevékenységének minden politikai, gazdasági és ideológiai hatalommal szemben függetlennek kell lennie."

Amikor majd önként szavazzuk meg a NER szája íze szerinti vezetőket, akkor lehetünk csak igazán büszkék

autonómiánkra: egy konfliktusforrással ismét kevesebb.

Csilicsala bácsi az akkreditációban

Mint a fentiekből is kiderült, az egyetemi tanárok kinevezése során a MAB véleménye nem köti a minisztériumot, amely azután, ha akarja, az alkalmatlan személyt is előléptetheti, mint az már nemegyszer megtörtént – minden kormányzat alatt és többnyire a politikailag éppen kedvező széljárást élvező pályázókkal. Ugyanez az alaphelyzet az – általában kevésbé politika-, inkább helyiérdek-függő – szakokkal is, de nem véletlen, hogy a legutóbbi írásomban emlegetett kecskeméti „Pallasz Athéné Egyetem" gazdálkodási és menedzsmentképzését, amelyet a Magyar Nemzeti Bank alapítványai busásan támogatnak, az Oktatási Hivatal a MAB testületének 15:1 arányú elutasítása ellenére csont nélkül átengedte.

Van azért ennél a mi viszonyaink között egyáltalán nem váratlan vagy meglepő döntésnél rejtélyesebb történet is. Évekkel ezelőtt az egyik vidéki egyetem doktori képzését sok hányattatás után, más szóval jelentős minőségi problémái miatt a MAB bezáratta. Az adott tudományszakban ezért jó néhány évig nem volt doktori képzés, az oktatók kiöregedtek vagy szétszéledtek. Érthető, hogy az egyetem mindent igyekezett megtenni, hogy újra legyen doktori iskolája e képzési területen, így hát elkezdett külföldről szerződtetni tanárokat, akiket külföldi állásuk fenntartása mellett betett az alap- és mesterképzés tanrendjébe is, csak éppen az illetők, ha egyáltalán, csupán rövid turnusokban fordultak meg a városban, hogy összevont kurzusokon tanítsák le tárgyukat – amelyekre aztán vagy voltak jelentkezők, vagy nem, hiszen az órákat angolul tartották meg. Voltak magyar anyanyelvű oktatóik is, akik viszont szintén más országbeli intézményekben voltak teljes állásban alkalmazva.

Na de, kérdezheti eddigi írásaim révén a doktori képzés minden ága-bogát jól ismerő olvasó, ez ugyan hogy történhetett meg, amikor minden doktori szintű tanárnak egy elkötelező nyilatkozatot kell kiállítania, amelyben, tanítson akárhány intézményben is, egy és csak egy egyetemnek fogadhat örök hűséget, és csak ott számítható be a doktori iskola (DI) tagjaként? Hát úgy, kedves olvasóm, hogy ez a szabály csak a magyar egyetemekre vonatkozik: ha az illető egy külföldi intézmény heti öt hétköznapon oktató tanára, akkor még nyugodtan aláírhat egy nyilatkozatot, hogy ő nem kötelezte el magát egyetlen másik *magyarországi* egyetem mellett sem...

Amikor erre a MAB is rájött, akkor kissé átszabta a vonatkozó szabályát, amely korábban így szólt: „A DI-be való belépésekor nincs tartósan szabadságon vagy egy évnél hosszabb külföldi úton." Ehelyett ezt a szöveget kívánta alkalmazni: „Nincs tartósan szabadságon vagy külföldön. Folyamatosan, aktívan részt vesz a DI tevékenységében." Ami persze egy fokkal jobb, mint az előző, de csak azért, mert nem pusztán az induló állapotot tekinti. Egyébként pedig egy jól alakítható gumiszabály, hiszen más kritériumok híján akár azt is „folyamatos részvételnek" lehet tekinteni, ha kéthavonta eltöltök egy-egy hetet a diákjaimmal, és ugye akkor „tartósan" külföldön sem vagyok. (És mint látni fogjuk, a végén a gumiszabályból a gumi lesz a nyertes.)

Mindamellett a MAB először még komolyan vette magát és a szabályai mögött meghúzódó elveket, ezért a tavaly nyáron nyilvánosságra hozott határozatában részben az oktatók külföldi illetőségére és elkötelezettségére hivatkozva, részben súlyos minőségi kifogások miatt a doktori iskola megalapítását elutasította. A szükséges és előterjesztett hét tagból csupán a két valóban hazai kötődésűt tartotta alkalmasnak, tekintet nélkül a külföldiek hűségnyilatkozatainak formálisan szabályos jellegére. A szakmai kifogások között ilyen megállapítások szerepeltek: „Súlyos problémának látszik, hogy miközben egy (szak)tudományi doktori iskoláról van szó, kizárólag egy nagyon szűk részterület képviseltetik a képzési tervben (...), ami a minőségbiztosítási terv elfogadhatóságát is megkérdőjelezi. Elfogadhatatlan, hogy a képzési tervben – illetve a törzstagok bemutatott tudományos hátterében – a (tantárgy) alapvető (...) szintjeihez kapcsolódó tudományterületek egyszerűen nem szerepelnek. (...) Amennyiben a tervezett

iskola tanácsa ragaszkodik a rendkívül szűk oktatási és kutatási profilhoz, akkor kérdéses, hogy végzettjeik tekinthetők-e a (…) tudomány doktorának; lesznek-e alapismereteik a (…) tudomány központi területeiről.”

A szakma, amely árgus szemekkel figyelte a döntési folyamatot, hiszen ha egy DI-nek szabad főállásban külföldön tanító professzorokat névlegesen alkalmazni, akkor ettől kezdve mindnek meg kell engedni ezt, elégedetten hátradőlt és megnyugodott, hogy a MAB végül is bölcsen döntött. Ez egészen addig tartott, amíg idén januárban nem kezdtek el újsághíreket körözni, hogy az illető egyetemen mégis megindul az új doktori képzés, ráadásul tanév közben. Nem kellett fűhöz-fához szaladni, elég volt megtekinteni a MAB honlapját, ahonnan a korábbi döntés eltűnt, és a helyét egy (igen szűkszavú) újabb foglalta el.

Mielőtt e döntés most már az interneten is hozzáférhető hosszabb változatát ismertetném, tudnunk kell, hogy bár a doktori iskolák ügyében valóban a MAB-é a döntő szó, van egy fellebviteli eljárás is, amelyben a MAB háromtagú Felülvizsgálati Bizottsága (FvB) dönt, rendszerint szakértők véleménye alapján. A három tagot a három tudományterületről választják, és a MAB honlapján nyilvánosan hozzáférhető információk szerint az e doktori iskolát érintő tudományterület felelősét a miniszter jelölte. Az illető professzorral kapcsolatban érdekes lehet, hogy korábban (az érintett kar dékánjaként) egy olyan doktori iskolának volt a vezető beosztású törzstagja, amelyet a MAB több, esetenként bírósági üggyé vált szabálytalanság miatt be kellett zárjon. Nyilván csupán véletlen egybeesésnek köszönhető, hogy az a bizonyos doktori iskola 2012. szeptember 30-án szüntette be a működését, az illető professzor pedig már 2012. november 1-jétől a MAB FvB tagja lett.

Lássuk akkor az FvB részletes állásfoglalását, amelyben először is mind a hét törzstag gond nélkül megfelelőnek ítéltetett, amire gyerekkorom kedvenc rádióműsorának Csilicsala bácsiját tudom csak felidézni: „Viri a varázslat, piri a parádé, csili-csalamádé, hipp és hopp!”

Az először közzétett rövid vélemény tartalmi értékelése lényegében kimerült ennyiben: „A doktori iskola kutatási területe, a képzési terv és a törzstagok kutatási területei, valamint témakiírásaik összhangban vannak.” A korábban kifogásolt „szűk részterületről” csak annyit mond, hogy a DI a szaktudományon belül „kifejezetten (erre) a témakörre koncentrál”. Hát mi másra koncentráljon, ha ez a (szűk) témaköre? – kérdezném, ha lehetne. A később kikerült hosszabb állásfoglalásban még ez is szerepel: „A doktori képzések között a generalista (?!) jellegű, átfogó doktori iskolák mellett helyet kaphatnak speciális, szűkebb témákat kutató doktori iskolák is.” Ilyen irányelvet tudomásom szerint a MAB testülete eddig még nem fogalmazott meg. Lehet, hogy ezentúl a MAB elvi állásfoglalásait a háromtagú FvB hozza meg? És vajon ehhez a MAB testülete nem szól semmit? Megjegyzem, mivel egy egyetemen az adott diszciplínában csak egyetlen doktori iskola létesülhet, minden DI nevében az adott teljes szaktudomány neve található, mint a fizika, informatika, filozófia stb., és ahol nem, ott a DI több tudományszakot foglal magában, azaz multidiszciplináris, tehát például a pedagógia és a pszichológia van együtt.

Az FvB azzal érvel, hogy „léteznek például szűkebb korszakra (!) koncentráló történettudományi doktori iskolák, a képzési tervben ők sem szerepeltetik a teljes történelemtudományt”. Bár azt, hogy egyetlen szűkebb korszakra koncentráljon egy DI, erősen kétlem, de az biztos, hogy legalább a nevében lefedi a történettudományt – szemben az itt tárgyalt DI-vel.

A DI vezetőjének külföldi elkötelezettsége mindössze egy finom fenntartásban említtetik meg: „Az a szabály, hogy egy egyetemi oktatónak egyetlen egyetemi főállása lehet, s akkreditációs szempontból csak egy helyen vehető figyelembe, az Magyarországon érvényes.

A külföldi oktatói státusz tehát nem zárhatja ki, hogy az illetőt magyar intézményben akkreditációs szempontból figyelembe vegyék. A doktori iskola vezetője lehet tehát egyidejűleg a Groningeni Egyetem oktatója és a Pannon Egyetem doktori iskolájának vezetője. Azt, hogy emiatt részvétele a magyar doktori iskolában erősen kétséges, semmilyen konkrét érv nem támasztja alá, bár elgondolkodtató, hogyan fogja ellátni a neve alatt feltüntetett 19 hallgató témavezetését két egymástól ilyen távol lévő egyetem között ingázva.”

Az FvB tagjai ezen feltehetőleg hosszan és alaposan elgondolkodtak, különösen azt véve figyelembe, hogy éppen a MAB által meghozott szabályok szerint háromnál több párhuzamos témavezetés nem ajánlatos, hatnál több meg egyenesen tilos. Az elgondolkodás annyira alapos volt, hogy mára – pályázásuk óta harmadikként – egy azóta „nagydoktori" fokozatot szerzett helybeli professzor lett a vezető. Egy gonddal kevesebb...

De azért hadd mutassak rá az FvB-nak a formállogikát messziről elkerülő érvelésére. Ha valaki egy másik (akár azonos városbeli) magyar egyetemen teljes állásban oktat, és ott egy doktori programban törzstagként vesz részt, akkor ugyanezt egy másik magyar egyetemen nem teheti meg. Ha azonban ezt a tevékenységet egy külföldi egyetemen végzi, akkor a távolság ellenére sincs ennek semmi akadálya. Mindez csak azért, mert „odaát" nincsen törzstagság és elkötelező nyilatkozat. Vicces.

Az egyetemnek az öt külországi oktatóval kapcsolatos és az FvB által gond nélkül elfogadott fellebbezésében ez szerepel: „Letelepedési szándékukat mi sem jelzi jobban, hogy lakást bérelnek Veszprémben. Természetesen, amíg a (...) Doktori Iskolát nem akkreditálják, addig nem tartózkodnak itt folyamatosan, hanem külföldi munkahelyükön is helyt állnak. (...) Milyen jogon várnánk el világhírű törzstagjainktól, hogy mondjanak le jelenlegi munkahelyükről abban a reményben, hogy majd a MAB egyszer akkreditálja doktori iskolánkat?"

Gondolom, a professzori fizetésből akkor is telik a lakásbérlésre, ha csak kéthavonként kell a menzán étkezniük. A szöveg cinizmusa pedig akkor válik világossá, ha tudjuk, hogy a képzés idén februárban elindult, valamint megtekintjük a június elejéig a DI vezetőjeként jóváhagyott holland professzor friss, utoljára idén június 1-jén módosított honlapját, amely szerint oktatóként és tanszékvezetőként (!) működik – Groningenben. Egy másik, Németországban oktató veszprémi törzstagnak a honlapján az ott júliusig tartó ún. nyári szemeszterének az órái is láthatóak, valamint, ha jól számolom, hét doktori diáknak a témavezetője ugyanott, vagyis esze ágában sem volt a februárban elindult doktori képzés érdekében az „itt bérelt lakásában" letelepedni.

Az egyetem fellebbezése alapján az FvB, ki tudja, milyen bizonyíték alapján tett állítása szerint „a kérdéses törzstagok a doktori iskola indulása esetén tartósan letelepednek Veszprémben". Mit mondjak: azt hiszem, az FvB tévedett. Megjegyzem, hogy a magyar DI-kérelmek esetében a MAB nem azt vizsgálja, hogy ha és amikor elindul a képzés, megjelenik-e az oktató az intézményben „folyamatos jelleggel", hanem már a kérelem beadásakor fenn kell állnia ennek az állapotnak.

Az FvB döntése végleges és mivel precedensnek számít, ajánlom a törzstaghiánytól szenvedő doktori iskoláknak, hogy alaposan tanulmányozzák e határozatot, és kezdjenek el (legalábbis papíron) professzorokat bérelni maguknak külföldi egyetemekről: a kockázat a nullához közelít.

Az talán még ide tartozik, hogy februári hatállyal az FvB (egyébként élettudományban akadémikus) elnöke, májusban pedig a MAB (agrártudós akadémikus) elnöke mondott le – a hozzáférhető információk szerint mindketten megnövekedett kutatási és adminisztratív terheikre hivatkozva. Érteni vélem a szót. Azt a friss hírt pedig már nem kommentálnám, hogy az oktatási államtitkár egy áprilisi konferencián bemutatta a MAB kinevezésre váró új elnökét – aki éppen ennek a doktori iskolának egyik alapító törzstagja.

„Négy láb jó, két láb rossz!"

Bár az egyetemi emberek általában, és köztük magam is mindig a külföldre mutogatunk, amikor a hazai felsőoktatás sanyarú helyzetét panaszoljuk fel, de aki megpróbál tájékozódni a szaklapokból vagy akár csak a kollégákkal való beszélgetésekből, sok elkeserítő fejleményről szerezhet tudomást. A London Metropolitan University például csaknem 400 dolgozót bocsát el, azaz 13,5 százalékos leépítésbe kezd, mert rajtakapták, hogy korábban hamis adatokat közölt, amikor minőségi okokból a külföldi hallgatók

oktatásának jogát is elvonták tőlük, és ez mostanra csúnyán visszaütött. Ilyesmi nálunk persze teljesen elképzelhetetlen – de nem azért, mert nincsenek minőségi okok...

Inkább arról van szó, hogy a hallgatók nálunk még nem vették észre, hogy ők tartják el az egyetemeket – akár a (hivatalosan költségtérítésnek nevezett) tandíjukkal, akár az adófizetők, vagyis a szüleik pénzén. Ahol ez húsba vág, ott a diákok messzemenően igyekeznek érvényesíteni jogaikat. Esetenként túlzásokra is vetemednek, amikor úgy próbálják feltüntetni a helyzetüket, mintha a diplomát minden további szellemi befektetés nélkül a boltban pénzért vásárolnák. Nemcsak amiatt panaszkodnak, hogy a tanárok fogadóórái nem akkor vannak, amikor nekik a legkényelmesebb – akár minden diáknak máskor, de amikor a tanár a kiadott olvasmányt kéri rajtuk számon, akkor az a válasz, hogy „azért fizetjük magukat, hogy ezt elmondják nekünk, nem pedig azért, hogy ezt mi tegyük meg".

Egyre jobban terjed a „biztonságos helyek" kialakításának a mozgalma is, vagyis annak érvényre juttatása, hogy ha valamely vélemény nem tetszik, annak a képviselőjét ne engedjék be a kampuszra. Sőt ha például csak egy fintorral vagy fejrázással reagál valaki egy többek által pozitívnak tartott álláspontra, akkor az illetőt kivezetik a teremből. A politikai korrektségnek e túlhajtott válfaját, amely az egyetemtől mint a kritikus gondolkodásra való oktatás legfontosabb helyszínétől oly távol eső jelenség, a társadalomtudomány egymástól egyébként olyannyira különböző felfogású jeles alakjai is élesen bírálják, mint Roger Scruton és Timothy Garton Ash.

A fizetés külföldön is egyre kevésbé méltó az – ott még létező – presztízshez, s emiatt több helyen idén már sztrájkoltak is. Mindehhez pedig hozzáadódik az egyetemi vezetés, a hivatalnokok egyre növekvő számú és hatalmú serege, hiszen már ők döntenek a karok, intézetek, tanszékek felállításáról, elhelyezéséről, elköltöztetéséről, szervezeti rendjéről is. Az egyetemi vezetők meg nekik kívánnak tetszeni, nem az „akadémiai", az oktatói népességnek, akik egyre kevésbé jogosultak megválasztani őket.

Igaz persze, hogy az ott végbement változások közepette is arányosan jóval nagyobb a költségvetési és kutatási támogatás, továbbá fennmarad a tudás, a tudomány tisztelete, valamint nem fordulhat elő az, hogy csak Magyarországon világhíres „professzorok" szóljanak le nemzetközi elismertségű akadémikusokat, mint azt nemrég a jegybankelnöknek a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen (is) működő doktori témavezetője tette az MTA Közgazdaság-tudományi Bizottságának tagjaival. Érdekes módon a lehető legneoliberálisabb találmány, az egykulcsos adórendszer híveként ugyanúgy neoliberalizmussal vádolta őket, amint a napokban egy konferencia kapcsán a két éve alakult Magyar Nyelvstratégiai Intézet irányításából kimaradt nyelvészek is neoliberálisnak minősítették az összes többi nyelvtudóst.

Amiből kiderülhetett, hogy – csakúgy, mint mondjuk, az „imperializmus" két átkossal ezelőtt – ha a párt és a kormány kiadja a jelszót, hogy a neoliberalizmus csúnya dolog, és mi nagyon szeretnénk a párt és a kormány kedvencei lenni, akkor az ellenfeleink egy csapásra mind neoliberálisokká válnak.

Ha ezt Orwell megérte volna!